

Natuureffecten

Recreatieve ontwikkeling Schutterspark Brunssum

projectnr. 197280
revisie 02
4 september 2009

Opdrachtgever

Gemeente Brunssum

datum vrijgave	beschrijving versie	goedkeuring	vrijgave
4 sept 2009		L.J.G. Koks	ir. M.M.T.C. Caris

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	2
2	Natuureffecten	3
2.1	Wettelijk kader	3
2.2	Ecologische hoofdstructuur (EHS)	3
2.3	Flora- en faunawet	7
2.4	Natuurbeschermingswet - Passende beoordeling	8
2.5	Conclusie en advies	9

1 Inleiding

Ten oosten van Brunssum ligt Schutterspark. Schutterspark bestaat deels uit natuur, deels uit recreatieve voorzieningen (kinderboerderij, speelwei, roeivijver, horeca, blote voetenpad). In het Schutterpark ligt een voormalige skihelling, die niet meer als zodanig wordt gebruikt.

De gemeente is voornemens het Schutterspark als recreatieve voorziening nieuw leven in te blazen. De bestaande recreatieve voorzieningen worden versterkt en uitgebreid met enkele voorzieningen zoals een boomkroonpad, flight-line (kabelbaan), bezoekerscentrum / horecagelegenheid, uitkijktoren, culturele activiteiten in het voormalig pompgebouw en activiteiten op een evenemententerrein nabij het pompgebouw. Bij de uitbreiding en versterking van de voorzieningen wordt rekening gehouden met de natuurwaarden in en rond het park.

Begin 2009 is de voorbereiding gestart van de ruimtelijke-planologische procedure. Het Schutterpark zal worden vastgelegd in een bestemmingsplan.

De voorgenomen ontwikkelingen hebben mogelijk effecten op de aanwezige natuurwaarden in en rond het park. In de voorliggende notitie wordt een inschatting gegeven van de effecten op natuurwaarden die worden verwacht, en eventuele randvoorwaarden aan de ontwikkelingen om negatieve effecten te voorkómen.

2 Natuureffecten

2.1 Wettelijk kader

De toets op natuureffecten betreft enerzijds de beschermde status van het gebied Schutterspark als Ecologische Hoofdstructuur (EHS, volgens het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL)), en anderzijds beschermde soorten in het gebied. In verband met de nabijgelegen Brunsummerheide (Natura 2000 gebied) moeten de ontwikkelingen tot slot worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet (beschermingskader van Natura 2000 gebieden).

De toetsing wordt hieronder per beschermingskader beschreven.

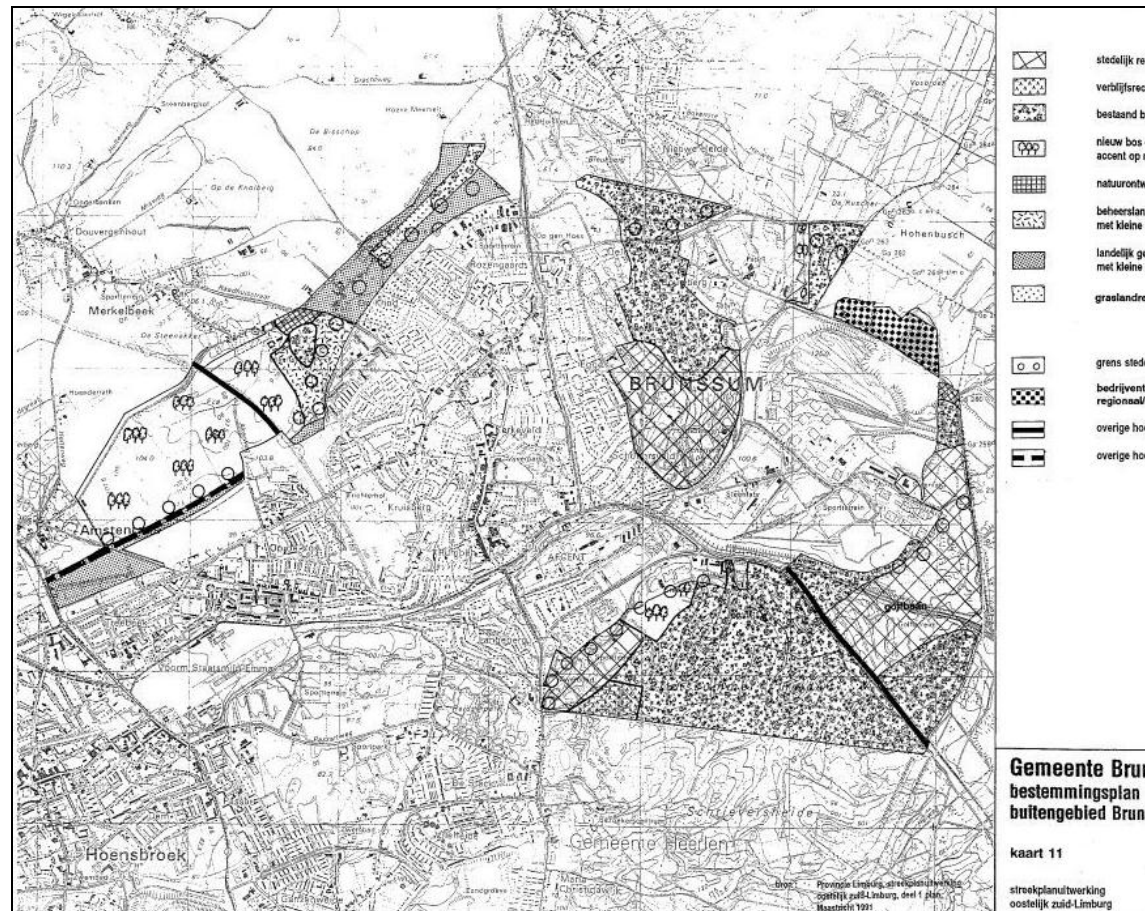
2.2 Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Het Schutterspark is gelegen in een gebied dat volgens het provinciaal beleid is beschermd als Ecologische Hoofdstructuur volgens het POL. De status van EHS dateert sinds 2001. Het gebied is als zodanig aangegeven op de Groene Waardenkaart.

Ontwikkelingen binnen de EHS mogen niet ten koste gaan van de wezenlijke kenmerken van de EHS. Evenmin mogen de ontwikkelingen belemmeringen opwerpen voor het bereiken van de doelen zoals die zijn geformuleerd in de Stimuleringsplannen, in dit geval het Stimuleringsplan kaartbladen Zuid-Limburg Noord en Zuid-Limburg Zuid. Het deel van het plangebied waar de ontwikkelingen zijn gepland valt binnen het kaartblad Zuid-Limburg Zuid. Dit deel van de EHS is reeds vermeld als recreatieve voorziening. Het noordelijke deel van het Schutterspark bezit hogere natuurwaarden die zijn gekoppeld aan de oevers van de Roode beek en aan kwelzones langs de hellingen. In dit noordelijke deel zijn geen recreatieve ontwikkelingen voorzien.

De voorgenomen ontwikkelingen bestaan deels uit de aanleg van nieuwe voorzieningen, en deels uit verwachte intensivering van het gebruik, dus verhoging van de bezoekersaantallen. Op langere termijn krijgen de pompgebouwen mogelijk een andere functie.

In onderstaande betemmingsplankaart («jaartal») is de aanduiding van de vigerende bestemming van het Schutterspark te zien.

Figuur x. Kaart Bestemmingsplan buitengebied Gemeente Brunssum

Nieuwe voorzieningen

De aanleg van nieuwe voorzieningen vindt plaats in het zuidelijk deel van het Schutterspark, waar reeds diverse recreatieve voorzieningen aanwezig zijn. Het gaat om de nieuwe aanleg van de flight line, boomkronenpad, een nieuwe horecagelegenheid annex bezoekerscentrum, uitkijktoren, opwaardering van het pompgebouw, inrichten van een camper-opstelplaats en een evenemententerrein.

De aanleg van de horecagelegenheid / bezoekerscentrum en de uitkijktoren zal ten koste gaan van lokaal aanwezige (groen)voorzieningen. Van de aanleg van deze voorzieningen worden geen directe effecten verwacht op de kwaliteiten van de EHS waar ze in zijn gelegen.

De aanleg van het boomkronenpad zal ten koste gaan van de rust in het betreffende deel van het bosgebied. Het betreft droog gemengd loof- naaldbos op de helling, bestaande uit Amerikaanse eik, inlandse eik, berk, groveden, lariks en incidentele exemplaren van Vogelkers, Tamme kastanje e.d. Het bos wordt doorkruist door enkele wandelpaden en fietspaden, deels verhard en deels onverhard.

In de huidige situatie is er sprake van middeloud bos (50-100 jaar) waar vogels en zoogdieren actueel leefgebied hebben. Door aanleg van het boomkronenpad zal het leefgebied van deze soorten worden verstoord. De kwaliteit van het bos op dit punt zal afnemen. Er worden geen bomen gerooid: het boomkronenpad en de flightline worden bevestigd aan losstaande pijlers. Mochten er toch enkele bomen gerooid worden heeft dit

geen noemenswaardig nadelig effect op de kwaliteit van de EHS. Wel moet dan worden getoetst aan de Flora- en faunawet (zie elders in deze Notitie).

In de droge bossen op de helling in het Schutterspark zijn in het Stimuleringsplan, behalve enkele kruidachtige soorten, geen bijzondere waarden genoemd die moeten worden behouden of verder ontwikkeld.

De aanleg van het boomkronenpad en de flightline leidt tot een beperkte afname van de algemene natuurwaarden in het bos als gevolg van toename van de verstoring van vogels en kleine zoogdieren.

Bij de upgrading van de pompgebouwen kan de geschiktheid van de gebouwen als verblijfplaats voor vleermuizen veranderen. De functie van de gebouwen als slaapplek is op dit moment nog niet aangetoond. Aanvullende inspecties op daadwerkelijk gebruik van de gebouwen als verblijfplaats door vleermuizen worden momenteel ingepland voor najaar 2009.

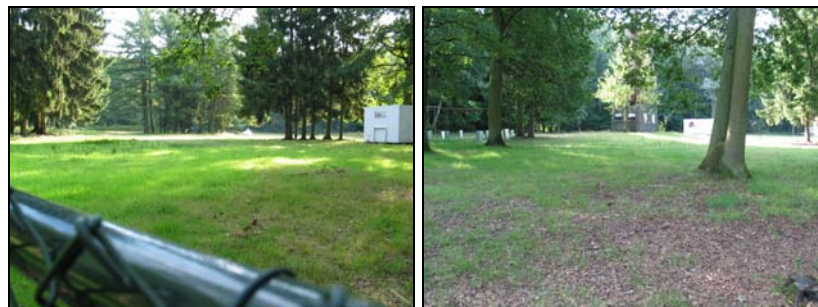
Inmiddels is een eerste aanvullende vleermuisinspectie in de pompgebouwen uitgevoerd door Bureau Meervelt (Pahlplatz, 2009). Het resultaat van de inspectie is dat nabij de pompgebouwen vleermuizen vliegend zijn waargenomen, maar dat het daadwerkelijk in- en uitvliegen vanuit openingen niet zijn geconstateerd. Gezien het aantal potentiële invliegopeningen is een groter aantal waarnemingen nodig om gebruik onomstotelijk vast te stellen. Aangezien de gebouwen wel als potentieel geschikt zijn beoordeeld, is de kans reëel dat de pompgebouwen worden gebruikt als verblijfplaats door de Gewone dwergvleermuis.

Nabij de pompgebouwen wordt een terrein ingericht en in gebruik genomen als evenemententerrein. Het terrein zal worden gebruikt voor onder meer muziek evenementen met akoestische (onversterkte) en versterkte muziek.

Als gevolg van de evenementen zal er sprake zijn van geluidsbelasting van het omliggende gebied. De effecten die dat heeft op de aanwezige natuurwaarden hangen sterk samen met de tijd van het jaar waarin de evenementen plaatsvinden, en het niveau van de geluidsverstoring. Ook de richting waarin geluidsversterking plaatsvindt is relevant voor het verstoorde gebied.

Voorkómen moet worden dat de versterkte evenementen leiden tot geluidsbelasting in de als EHS bestemde gebieden. Wezenlijke effecten kunnen worden voorkómen door de richting van de versterking van de EHS áf te keren.

Relevant is in deze het gemeentelijke voornemen om van het zuidelijk deel van het Schutterspark, de EHS-bestemming af te halen. Op dit moment maakt dat deel deel uit van de EHS, als deelbestemming stedelijk recreatiegebied.

Impressie huidige situatie evenemententerrein(oostelijk deel)

Een deel van het evenemententerrein is geprojecteerd nabij de pompgebouwen. Rondom de pompgebouwen is veel opgaande begroeiing aanwezig. In het broedseizoen zijn daar mogelijk broedende vogels aanwezig die door een evenement kunnen worden verstoord.

Impressie evenemententerrein nabij pompgebouwen

Naar verwachting zal de dichtheid en aard van de broedvogels rondom de pompgebouwen niet zodanig zijn dat zeer kwetsbare soorten worden verstoord. De toekomstige functie van de gebouwen leidt al tot een regelmatige verstoring, zodat slechts de weinig verstoringgevoelige soorten daar tot broeden zullen overgaan. Er worden daarom geen wezenlijke effecten van evenementen op de daar aanwezige broedvogels verwacht.

Zuidoostelijk van het evenemententerrein wordt een terrein ingericht als camperplaats. Op dit moment is het terrein een grazig perceel, ingesloten tussen opgaande begroeiing. Langs de randen is een smalle ruigtezone aanwezig. Het terrein zal door kleine zoogdieren waaronder konijnen worden gebruikt als foerageergebied. Wellicht maken bosrandvogels gebruik van de open randzone langs de opgaande begroeiing.

Overzicht terrein toekomstige camper-opstelplaats

Als gevolg van inrichting en ingebruikname als opstelplaats voor campers zal de foerageerfunctie voor kleine zoogdieren verdwijnen. De bosrandfunctie voor vogels blijft in principe aanwezig, maar er zal sprake zijn van een lichte mate van verstoring in het kampeerseizoen. Er worden daarmee geen kwetsbare natuurwaarden geschaad.

Intensivering gebruik

Als gevolg van de aanleg van de genoemde voorzieningen zal het bezoekersaantal rond het Schutterspark naar verwachting toenemen. De extra recreatiedruk kan leiden tot intensievere betreding in het middendeel en noordelijke deel van het Schutterspark in de zone langs de Roode Beek. In het noordelijk deel van het Schutterspark zijn de oevers van de Roode Beek floristisch 'weinig ontwikkeld en verruigd'. In het zuidelijk deel is de 'vegetatie bloemrijker'. De beek ligt daar echter in een dieper gelegen bedding. Indien de hogere bezoekersaantallen niet leiden tot meer betreding buiten de paden hoeft deze toename niet te leiden tot aantasting van floristische waarden in het EHS-gebied. Zonodig moet op het punt van gedrag van bezoekers worden gelet en gehandhaafd op het lopen buiten wegen en paden, met name in de kwetsbare delen.

De aard van het gebruik van de horecagelegenheid kan van invloed zijn op de rust in het omliggende bosgebied. Met name indien in het voorjaar en de zomer nachtelijke activiteiten plaatsvinden, dan heeft dat effect op de rust in het bosgebied en daarmee op de rust voor de aanwezige nachtvogels (uilen) en zoogdieren. In het Stimuleringsplan worden geen concrete waarden genoemd die kunnen leiden tot beperkingen aan activiteiten, ook niet in de avond- en nachtperiode. Om mogelijke negatieve effecten van nachtactiviteiten te beperken kunnen regels worden gesteld aan de openingstijden in de genoemde periode.

2.3 Flora- en faunawet

Nieuwe voorzieningen

De aanleg van nieuwe voorzieningen gaat gepaard met plaatselijke ingrepen in de groenstructuur in het gebied. De effectbeoordeling van dergelijke ingrepen vindt plaats op basis van concrete bouwplannen en concrete locatiekeuze.

De voorgenomen aanleg van de horecagelegenheid / bezoekerscentrum vormt geen strijdigheid met de Flora- en faunawet. Tijdens het terreinbezoek op 14 april zijn geen beschermde soorten aangetroffen. De kans op aanwezigheid van beschermde soorten rond de voorgenomen bouwlocatie is gering, gezien het reeds bestaande intensieve gebruik van de locatie. Met het oog op bescherming van broedende vogels dienen de bouwwerkzaamheden buiten het vogelbroedseizoen plaats te vinden.

De voorgenomen aanleg van het boomkronenpad en de flightline leidt niet tot het verdwijnen van bomen.

Mocht in een later stadium alsnog blijken dat er bomen gerooid moeten worden, dan dienen deze bomen voorafgaand aan het rooien te worden geïnspecteerd op de aanwezigheid van vaste nestplaatsen van vogels. Meerjarig gebruikte nesten van bijvoorbeeld spechten, uilen en andere roofvogels zijn immers jaarrond beschermd. Indien dergelijke nesten worden aangetroffen moeten de betreffende bomen worden gespaard, en moet een alternatief tracé in de omgeving worden gezocht. Indien rooien van een beschermde nestboom toch tot de werkzaamheden gaat behoren, dan moet daarvoor een ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van LNV. Een dergelijke ontheffing wordt slechts verleend wanneer er geen alternatieven zijn, en wanneer de activiteit van zwaarwegend maatschappelijk belang is. Beide lijken op voorhand niet van toepassing.

Met het oog op bescherming van broedende vogels in de boomlaag en de struik- en kruidlaag van het bos dienen de bouwwerkzaamheden buiten het vogelbroedseizoen plaats te vinden.

De pompgebouwen ondergaan in de toekomst een 'upgrading' in verband met eigentijdse functie-invulling. Waar de upgrading uit zal bestaan is op dit moment nog niet bekend. De aard van de werkzaamheden aan de gebouwen is maatgevend voor de mogelijke effecten op de eventueel aanwezige slaapplekken van vleermuizen en verblijfplaatsen van de steenmarter. Op dit moment is evenmin bekend of vleermuizen de gebouwen gebruiken als verblijfplaats. Aanvullende inspectie heeft aangetoond dat de kans reëel is dat de gebouwen als verblijfplaats door Gewone dwergvleermuis worden gebruikt. Daadwerkelijk gebruik is nog niet vastgesteld (Pahlplatz, 2009). Naar verwachting kan bij een nadere beschouwing en van de voorgenomen verbouwingsplannen van de

pompgebouwen en mogelijk aanpassing van de plannen op onderdelen, de verblijfsfunctie voor vleermuizen worden behouden. Deze nadere beschouwing heeft nog niet plaatsgevonden.

Gebruik van de gebouwen door de Steenmarter is niet aan de orde (Pahlplatz, 2009).

Intensivering gebruik

Als gevolg van intensivering van gebruik van het gebied zal in het algemeen de verstoring van dieren groter zijn. In de praktijk zal dat ertoe leiden dat beschermde soorten hun leefgebied aanpassen om verstoring in de voortplantingsperiode of overwintering te vermijden. Er is dan geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

In geval van het organiseren van evenementen in met name het voorjaar, de meest verstoringgevoelige periode voor vogels en zoogdieren, is het aan te raden vooraf een toets uit te voeren op de aanwezigheid van beschermde soorten in de nabijheid van de evenementlocatie. Indien de aanwezigheid van kwetsbare soorten in het voorjaar binnen de invloedzone van een mogelijk evenement waarschijnlijk is, dan is het denkbaar dat het toestaan / vergunnen van evenementen wordt gekoppeld aan perioden in het jaar.

Er zijn geen kengetallen bekend die voor de situatie van een parkachtige omgeving een acceptatiegrens aangeven van verstoring van dieren in de ecologische hoofdstructuur. De grens van acceptatie hangt sterk samen met het ambitieniveau natuur in het betreffende gebied. Het is aan het bevoegde gezag voor de ambitie voor EHS om aan te geven welke verstoring acceptabel is, en welke kritische elementen binnen de EHS daarvoor maatgevend zijn.

2.4 Natuurbeschermingswet - Passende beoordeling

Het Schutterspark ligt op korte afstand van het Natura 2000 gebied Brunsummerheide. Voor het Natura 2000 gebied zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor diverse habitattypen van heide, hoogveen, poelen en dergelijke. Als faunasoorten zijn genoemd de Spaanse vlag (insectensoort) en de Kamsalamander.

Voor al deze typen zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd.

De voorgenomen inrichtingsmaatregelen in het Schutterspark leiden niet tot een direct effect op de aanwezige natuurwaarden of de instandhoudingsdoelen in het Natura 2000 gebied. De maatregelen vinden immers buiten het natuurgebied plaats, en er zijn geen indirecte effecten op grondwater te verwachten die mogelijk zouden kunnen doorwerken in het natuurgebied.

De voorgenomen maatregelen leiden mogelijk tot een grotere recreatieve aantrekkingskracht van het Schutterspark, en daarmee mogelijk ook op de Brunsummerheide. Eventuele hogere bezoekersaantallen in de Brunsummerheide zou kunnen leiden tot meer betreding van kwetsbare habitats, en kan daarmee in strijd zijn met de instandhoudingsdoelen in het Natura 2000 gebied. Wanneer echter de bezoekers worden gehouden aan het verbod om buiten wegen en paden te treden, dan kunnen negatieve effecten op de habitats, soorten en de bijbehorende instandhoudingsdoelen, worden uitgesloten.

Het is echter ook mogelijk dat de grotere aantrekkelijkheid van het Schutterspark als gevolg van de voorgenomen maatregelen juist bezoekers uit de Brunsummerheide daar wegtrekt naar het Schutterspark. In dat geval zou er sprake zijn van een relatieve verschuiving van bezoekers van het ene naar het andere gebied.

Feitelijk lijken er geen overtuigende argumenten voorhanden waarmee een verwachte toename of een afname van bezoekers in de Brunssummerheide kan worden voorspeld.

Aangezien een structurele toename van verkeer op de N299 van en naar het Schutterspark niet voor de hand ligt, is ook een nadere analyse van de uitstoot van schadelijke stoffen door wegverkeer niet aan de orde. Een toename van de uitstoot wordt niet verwacht.

Aangezien vanuit het Schutterspark geen significante effecten op de Brunssummerheide worden verwacht, wordt een Passende Beoordeling niet nodig geacht.

2.5 Conclusie en advies

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Ten aanzien van de EHS wordt geconcludeerd dat er weliswaar sprake is van een toename van verstoring van de EHS in de vorm van verstoring van de aanwezige dieren. In de geformuleerde doelstellingen in het Stimuleringsplan Zuid-Limburg Noord en - Zuid voor de EHS ter plaatse van het park zijn echter geen concrete aanknopingspunten gevonden waarmee de voorgenomen ontwikkelingen in strijd zouden zijn.

Flora- en faunawet

De voorgenomen aanleg van het boomkronenpad en de flightline kunnen leiden tot rooien van bomen die meerjarig gebruikte nesten van roofvogels, spechten, of uilen bevatten, welke zijn beschermd in de Flora- en faunawet. In de nadere detaillering van de plannen moet het tracé door het bos zo worden ingepast dat geen van dergelijke nestbomen worden gerooid.

Aanpassingswerkzaamheden aan de pompgebouwen kunnen leiden tot effecten op slaapplekken van vleermuizen. Concrete uitspraken hierover kunnen pas worden gedaan zodra de aanwezigheid van vleermuizen is vastgesteld, en zodra meer duidelijkheid bestaat over de aard van de werkzaamheden. Steenmarter is niet aanwezig.

De overige werkzaamheden zijn niet in strijd met de Flora- en faunawet omdat geen beschermde soorten worden verwacht.

Voor alle werkzaamheden geldt dat ze buiten het vogelbroedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Voor grootschalige evenementen in de nieuwe horecagelegenheid die verstoring zouden kunnen werken op broedende vogels, moet rekening worden gehouden met mogelijke beperkingen ten aanzien van de toegestane periode van het jaar / seizoen, de tijdstip op de dag en geluidsproductie.

Natuurbeschermingswet

Vanuit de inrichting van het Schutterspark zijn geen directe effecten op het Natura 2000 gebied Brunssummerheide te verwachten.

Vanuit de mogelijke toename van bezoekersaantallen als gevolg van de vergroting van de recreatieve aantrekkelijkheid van het Schutterspark, kan niet worden uitgesloten dat ook de bezoekersaantallen in de Brunssummerheide zullen toenemen. Dit kan echter niet overtuigend worden aangetoond; bovendien kan niet worden uitgesloten dat de aantallen zullen afnemen als gevolg van verschuiving van de Brunssummerheide naar het Schutterspark.

In het geval van een toename van bezoekersaantallen in de Brunssummerheide zijn significante effecten op de instandhoudingsdoelen niet te verwachten zolang bezoekers zich aan de normale regels van 'openstelling op wegen en paden' houden.

Voor het Schutterspark is er geen aanleiding om een Passende Beoordeling op te stellen in verband met mogelijke significant negatieve effecten op het Natura 2000 gebied Brunssummerheide.

Literatuur

Pahlplatz, R.A.J. 2009. Inspectie natuurwaarden pompgebouwen Brunssum, 2009.
Bureau Meervelt, Ecologisch onderzoek en advies